

Green Citydeal - EnergieRijk Den Haag

Deze partijen tekenen voor een duurzame Haagse binnenstad.

Klimaatakkoord
Parijs

Regeerakkoord

Regionaal ontwikkelprogramma

Coalitieakkoord gemeente DH

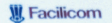
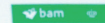
Energieagenda PZH

Trias Territoria

Private partners

Overheid als
verbindende factor

Launching
Customer

Smart building technology
Energie opwekken in de omgeving
Duurzame energie-inkomsten uit diverse bronnen

EnergieRijk Den Haag:

Een jaar na de Green Citydeal

Op donderdag 27 september 2018 werd de Green Citydeal EnergieRijk Den Haag door staatssecretaris Knops van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gedeputeerde Baljeu van de provincie Zuid-Holland, wethouder Van Tongeren van de gemeente Den Haag en diverse andere bestuurders van publieke en private organisaties ondertekend. De ondertekening betekende het startschot voor de gezamenlijke aanpak van de verduurzaming van de belangrijkste (overheids) gebouwen in het centrumgebied van Den Haag, klimaatneutraal uiterlijk in 2040. Nu, één jaar later, blikken we terug op de resultaten en geven we een inkijkje in dit nieuwe samenwerkingsverband.

Resultaten per thema EnergieRijk Den Haag (hierna ERDH)

● Gebouwen

Met behulp van zg. gebouwtransitiepaden kijken we – in plaats van maximaal 5 jaar met kleine renovatiestappen – vooruit naar grote verbeterstappen op de langere termijn, bijv. schilverbeteringen, slimmer energiegebruik en gebiedsmaatregelen. Dit inzicht is een noodzakelijke stap om de gebouwen geschikt te maken voor aardgasvrij en klimaatneutraal in 2040 (of eerder). Inmiddels zijn de eerste transitiepaden in concept gereed, eind 2019 zijn voor alle deelnemende gebouwen deze transitiepaden opgesteld.

● Warmte- Koudeopslag (WKO)

Er zijn inmiddels 5 potentiële WKO-ringen geïdentificeerd binnen de scope van ERDH. Voor één van de ringen is recent al een marktconsultatie gestart. Een belangrijke mijlpaal om mogelijk al op relatief korte termijn (2020) met een marktpartij aan de slag te kunnen! Voor een tweede ring starten we binnenkort met een technisch ontwerp.

Benieuwd hoe deze samenwerking concreet kon worden? Lees het interview met thematrekker Gerwen van der Linden.

● Geothermie

In samenwerking met het energie-transitieteam van de Gemeente Den Haag is met vele partijen gesproken die een rol kunnen spelen bij de realisatie van geothermie in Den Haag. Samenvattende conclusie is dat partijen echt potentie zien in gezamenlijk optrekken om zo een versnelling te realiseren. Tegelijkertijd moeten hier nog vele stappen worden gezet, maar we zijn op weg! De komende periode gaat ERDH samen met de Gemeente Den Haag in overleg met marktpartijen de volgende stappen definiëren.

● Innovatie en 'Slim vastgoed'

De focus van het thema ligt in deze fase op het doorvoeren van concrete energie-innovaties, het onderzoeken van opslag- en opwek mogelijkheden, het verslimmen van het vastgoed en een CO₂-challenge. De eerste zichtbare energie-innovaties worden naar verwachting al in het eerste kwartaal van 2020 binnen enkele objecten gerealiseerd.

Bij het thema 'Slim vastgoed' starten we met het inrichten van het proces voor monitoring van het energiegebruik in deelnemende gebouwen. Met deze data kunnen we het energiegebruik binnen de gebouwen in samenhang gaan optimaliseren. Ook willen we gebruikers bewuster maken van hun eigen aandeel en mogelijkheden tot besparing. Met de geplande CO₂-challenge beogen we gebruikers van de gebouwen onderling in competitie te laten gaan over energiebesparing.

● Inkoop restant elektriciteit

ERDH haakt aan op de ontwikkeling van een toekomstig windpark voor en door het Rijk.

Zo stimuleren we – met ons volume – de komst van een additionele, duurzame en lokale bron waardoor onze elektriciteit straks 100% duurzaam is. We onderzoeken of het mogelijk is ook niet-Rijkspartijen aan deze energie inkoop te laten meedoen.

● De alliantie/scope

Inmiddels zijn twee nieuwe organisaties toegetreden tot de alliantie ERDH; de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Unie van Waterschappen (UvW). Beide brengen een gebouw in en zullen de Green Citydeal ook ondertekenen. Bovendien brengen zij ook de specifieke kennis van hun eigen organisaties in. Denk hierbij aan aquathermie (UvW) en financiering (BNG). Vanuit het RVB is ook nog een aantal gebouwen aan de scope toegevoegd waaronder de Zurichtoren en het Bruggebouw Oost. Tijdens het ontwerp onderzoek dat aan de basis van de ERDH-aanpak ligt begonnen we met 16 gebouwen, inmiddels zijn het er 30!

● Kennisdeling

Geleerde lessen gaan we verwerken in een (externe) Toolkit die via bestaande platformen benaderbaar moet zijn, onder meer via de Bouwcampus. De eerste producten voor deze toolkit zijn nagenoeg gereed. Parallel is ERDH in gesprek met het Lectoraat van een Hogeschool over het gezamenlijk opzetten en uitvoeren van een praktijkgericht onderzoek en een verhalende publicatie over gebiedsgerichte samenwerking.

● Trends & recente ontwikkelingen

In het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 afgesproken dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Het streven is om de opwarming beperkt te houden tot anderhalve graad.

Het kabinet heeft met het nationale Klimaatakkoord de ambities uit Parijs verder aangescherpt. Een centraal doel: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% in 2030.

● Blik op de toekomst

Onze ambities reiken ver, onze doelstellingen zijn helder geformuleerd. De toekomstige *lessons learned* blijven wij delen om zo te komen tot gezamenlijke en concrete energieoplossingen.